

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет Психології
Кафедра практичної психології та психодіагностики

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

Психологічна допомога дитині та сім'ї

**Підготовки
спеціальність**

**Магістр
053 Психологія**

**освітньо-професійна програма Практична психологія
(психологічне консультування та психотерапія)**

Силабус навчальної дисципліни «Психологічна допомога дитині та сім'ї» підготовки магістр за спеціальністю 053 Психологія, освітньо-професійною програмою Практична психологія (психологічне консультування та психотерапія).

Розробник: Магдисюк Людмила Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психодіагностики

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри практичної психології та психодіагностики

Протокол № 2 від 08.09.2021 р.

Завідувач кафедри: Людмила МАГДИСЮК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки, 053 Психологія, Практична психологія (психологічне консультування та психотерапія)	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 1
		Семестр 1-ий
ІНДЗ: €		Лекції 16 год.
		Практичні (семінарські) 12 год. Лабораторні 12 год.
		Самостійна робота 72 год. Консультації 8 год.
Форма контролю: Залік		

2. Інформація про викладача

ППП Магдисюк Людмила Іванівна

Науковий ступінь кандидат психологічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри практичної психології та психодіагностики

Контактна інформація: мобільний телефон +380665201640; електронна адреса magdisyukl@ukr.net

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 202. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

3. Опис дисципліни АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Мета викладання навчальної дисципліни «Психологічна допомога дитині та сім'ї» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін за освітнім ступенем «Магістр». Поняття, предмет, завдання психологічної допомоги дитині та сім'ї. Методи психологічної допомоги дитині та сім'ї. Консультативна робота із сім'єю. Сімейна комунікація як смисловий аспект взаємодії між членами сім'ї. Техніки та моделі сімейного консультування. Психологічна допомога дітям розлучених батьків. Психологічна допомога дітям з особливими потребами та їх батькам.

Консультації сім'ї, де є проблема uzалежнення від алкоголю. Психологічна допомога при насиллі в сім'ї.

Предметом вивчення даної дисципліни є загальні питання практичної психології з урахуванням особливостей підготовки студентів.

Пререквізити:

Вивчення дисципліни базується на дисциплінах загального та професійного циклів підготовки попередніх років навчання: основи практичної психології, психологія сім'ї, психологічний супровід сім'ї.

Постреквізити: психологічне консультування, психотерапія.

4. КОМПЕТЕНЦІЇ

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК11. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

5. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб	Са м. роб.	Ко нс.	Фор ми конт /бал на
Змістовий модуль 1. Психологічна допомога сім'ї.							
Тема 1. Практична психологія у роботі з сім'ями.	5	1			4		
Тема 2. Взаємодія практичного психолога та клієнта.	7	1	1	1	4		
Тема 3. Консультативна робота із сім'єю.	8	1	1	1	4	1	
Тема 4. Психологічна допомога при насиллі в сім'ї.	8	1	1	1	4	1	
Тема 5. Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем.	7	1		1	4	1	
Тема 6. Консультування сім'ї, де є проблема узалежнення від алкоголю.	9	2	1	1	4	1	
Тема 7. Психологічна допомога сім'ям учасників АТО.	9	2	1		6		
Тема 8. Психологічна допомога батькам, які виховують дітей підліткового віку.	10	2	1	1	6		
Разом за модулем 1	63	11	6	6	36	4	
Змістовий модуль 2. Психологічна допомога дитині.							
Тема 9. Дитяча практична психологія.	14	1	1	2	9	1	
Тема 10. Дитячо-батьківські взаємини шкільного віку.	13	1	1	1	9	1	
Тема 11. Психологічна допомога дитині в неповній сім'ї.	14	1	2	1	9	1	
Тема 12. Психологічна допомога дітям розлучених батьків.	16	2	2	2	9	1	
Разом за модулем 2	57	5	6	6	36	4	
Види підсумкових робіт						40	Бал
Модульна контрольна робота							30+30
ІНДЗ							7
Інше (дискусії, реферат)							3

Разом	120	16	12	12	72	8	100
-------	-----	----	----	----	----	---	-----

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3

	Тема
1.	Тема 1. Практична психологія у роботі з сім'ями.
2.	Тема 2. Етичні принципи психодіагностичної роботи практичної психології.
3.	Тема 3. Типові проблеми психодіагностики у практичній психології
4.	Тема 4. Загальна характеристика психодіагностичного методу
5.	Тема 5. Дитячо-батьківські взаємини шкільного віку.
6.	Тема 6. Психологічна допомога дитині в неповній сім'ї.
7.	Тема 7. Психологічна допомога дітям розлучених батьків.
8.	Тема 8. Психологічна допомога прийомним сім'ям.
9.	Тема 9. Методики дослідження уваги
10.	Тема 10. Методики дослідження сприйняття
11.	Тема 11. Методики дослідження уяви
12.	Тема 12. Методики дослідження пам'яті
13.	Тема 13. Методики дослідження мислення
14.	Тема 14. Спеціалізована допомога дітям з порушеннями розвитку
15.	Тема 15. Проблема дослідження інтелекту
16.	Тема 16. Діагностика розумового розвитку дітей
17.	Тема 17. Діагностика особистісних особливостей
18.	Тема 18. Діагностика самооцінки
19.	Тема 19. Діагностика емоційно-вольової сфери
20.	Тема 20. Діагностика причин особистісних дисфункцій
21.	Тема 21. Дослідження міжособистісних стосунків
22.	Тема 22. Проективні методи в роботі практичного психолога.
23.	Тема 23. Специфічні особливості психологічного обстеження
24.	Тема 24. Психологічне насильство в сім'ї.

7.ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

1. Підготувати презентації із висвітленням питань практичних занять.
2. Підготувати презентації із висвітленням питань для самостійного опрацювання.
3. Підібрати статтю (наукового характеру) на одну із тем курсу та підготувати 2 анотації (на українській та іноземній мовах).
4. Підібрати статтю (наукового характеру) на одну із тем курсу та підготувати її переклад на іноземній мові.
5. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем для самостійного опрацювання.

6. Зробити підбірку відеороликів та фільмів наукового характеру по темах пройденого курсу.

Теми рефератів

1. Специфіка діяльності психологічної служби.
2. Методи та напрямки психологічної допомоги сім'ям.
3. Види психологічної допомоги сім'ї.
4. Дитячо-батьківські взаємини шкільного віку.
5. Дитячо-батьківські взаємини підліткового віку.
6. Психологічна допомога дитині в неповній сім'ї.
7. Психологічна допомога дітям розлучених батьків.

8. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента: відвідування занять є обов'язковим. За умови відвідування та якісної підготовки до занять студент може набрати максимальну кількість балів поточного оцінювання. За наявності об'єктивних причин (відрадження, стажування, хвороба тощо) студент може перездати тему курсу, навчатися он-лайн. За бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Списування під час модульних контрольних робіт заборонене.
- Письмові роботи студента обов'язково проходять перевірку на наявність плагіату (допускається не більше 20 % текстових запозичень).
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%00%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>);
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит,

залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Максимально оцінюється робота студента на занятті (за умови успішної відповіді). За наявності об'єктивних причин (відрадження, стажування, хвороба тощо) студент може перездати тему курсу.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

9. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну із тем, або перездати якусь тему, написавши підсумковий тест тощо). Залік відбувається у формі усного опитування. Студент може не складати залік, якщо за результатами поточного оцінювання та модульної контрольної роботи набирає 75 і більше балів.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 4

Поточний контроль (мах = 40 балів)									Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів					
Модуль 1									Модуль 2		Модуль 3					
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				І Н Д З	І Н Ш Е	МКР 1		МКР 2			
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9								
3	3	3	3	3	4	4	3	4	7	3	30		30		100	

11. Шкала оцінювання

Таблиця 5

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи(проекту), практики	для заліку
90 - 100	Відмінно	зараховано
82 - 89	Добре	
75 - 81		
67 - 74		
60 - 66	Задовільно	
1 - 59	Незадовільно	Не зараховано(з можливістю повторного складання)

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Андреева Г. М. Психология социального познания. Москва: Аспект-пресс. 2004. 236 с.
2. Бажутина С. Б., Воронина Г. Г., Булах И. П. Практическая психология в вузе и школе. Луганск: Янтарь. 2000. 113 с.
3. Вачков И. В. Введение в профессию психолог. Москва: Московский психологический соц. институт, 2004. 464 с.
4. Воронцова Е. Особливості проведення консультацій шкільним практичним психологом. *Психологічна служба школи*. 2014. № 2. С. 57-64.
5. Горбунова В. В. Контракт у практичній психології. *Практична психологія соціальної роботи*. № 2. 2005. С. 1-5.
6. Грановская Р. М. Элементы практической психологии. Санкт-Петербург: Речь, 2003. – 656 с.
7. Дуткевич, Т. В., Савицька О. В. Практична психологія: вступ до спеціальності. Київ: Центр учбов. літ. 2010. 256 с.
8. Замелюк М. І., Магдисюк Л. І. «Дари» Фребеля: психолого-педагогічний аспект. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*. № 2 (22). Рівне: РВЦ МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2019. С. 74–82.
9. Зимняя И. А. Педагогическая психология. Москва: ИНФРА-М, 2008. 273 с.

10. Легка Л. М., Семенча Л. Г. Організація діяльності психологічних служб : навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2012. 372 с.
11. Магдисюк Л. І. Методичні рекомендації до курсу «Психологія сімейної кризи». Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 22 с.
12. Магдисюк Л. І. Психологічна допомога дитині та сім'ї у подоланні девіантної поведінки. *Актуальні ідеї К. Д. Ушинського в контексті навчання й виховання української молоді: збірник матеріалів Четвертих педагогічних читань здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Початкова освіта» та науковців-дослідників психолого-педагогічної спадщини Ушинського*. Луцьк: Волиньполіграф. 2020. С. 57–60.
13. Магдисюк Л. І. Психологічна допомога дитині та сім'ї: методичні рекомендації до курсу «Психологічна допомога дитині та сім'ї». Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2020. 18 с.
14. Магдисюк Л. І. Психологічна допомога дитині та сім'ї: програма вибіркової навчальної дисципліни. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2020. 12 с.
15. Магдисюк Л. І. Психологічна корекція особистісної сфери підлітків та молоді. *Освіта та розвиток обдарованої особистості: щоквартальний науково-методичний журнал*. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України. 2019. № 2 (73), II квартал. С. 64-72.
16. Магдисюк Л. І. Психологічне консультування підлітків із девіантною поведінкою: теоретичний та практичний аспект. *Virtus: Scientific Journal*. № 50, 2021. S. 45-48.
17. Магдисюк Л. І. Психологічні технології та сучасні технології навчання в роботі психолога, педагога з обдарованими дітьми. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя: КПУ. 2021. № 76. Т. 1. С. 120-130.
18. Магдисюк Л. І., Блаватна О. Б. Психологічна допомога сім'ї, яка виховує дитину із затримкою психічного розвитку. *Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka* # 52 (02/2020): Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour». 2020. S. 64-66.
19. Магдисюк Л. І., Демчук В. Б., Павлова Б. В. Сучасні підходи профілактики девіантної поведінки у діяльності психологічної служби. *Науковий Вісник МДУ. Серія «Педагогіка та психологія»*, Том 7, № 1, 2021, с. 9-17.
20. Магдисюк Л. І., Ковальчук Л. І. Психолого-педагогічні особливості виховання самостійності у дітей старшого дошкільного віку в колі сім'ї. *Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka* # 53 (03/2020): Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour». 2020. S. 89-92.
21. Магдисюк Л. І., Ковальчук Л. І., Павлова Б. В. Психологічно-профілактична корекція адикцій у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку (комп'ютерна залежність). *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України. 2020. № 3 (78), III квартал. С. 82-89.

22. Магдисюк Л. І., Мельник А. П. Психологія життєвих криз та кризове консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 100 с.
23. Магдисюк Л. І., Павлова Б. Б. Особливості психологічного консультування підлітків із девіантною поведінкою. *Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka* # 51 (01/2020): Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour». 2020. S. 57-59.
24. Магдисюк Л. І., Притка І. В. Психологічні особливості прояву самотності у юнацькому віці. *Психологія: реальність і перспективи*. Рівне: РДГУ, 2020. С. 136–143.
25. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Практикум психологічного консультування в юридичній сфері: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 320 с.
26. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П., Земелюк М. І. Казкотерапія в психологічному консультуванні дітей та дорослих: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. 152 с.
27. Матвеева М.П. Організація роботи шкільного психолога : методичні рекомендації. Кам'янець-Подільський : Інформаційно-видавничий відділ Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. 2001. 36 с.
28. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Ключко Л. Ф. Вплив успішності емоційно-психологічного клімату на девіантну поведінку підлітків. *Психологія: реальність і перспективи*. Рівне: РДГУ, 2020. С. 160–165.
29. Мушинський В. Практичний психолог ПТН 3 Організаційно-методичні аспекти. *Психолог*. 2014. № 11. 12 (539-540). С. 5-12.
30. Панок В., Чепелева Н., Титаренко Т. Основи практичної психології : підручник. Київ: Либідь, 2006. 534 с.
31. Панок В. Г. Практична психологія. Теоретико-методологічні засади розвитку : монографія. Чернівці: Технодрук, 2010. 486 с.
32. Панюк В. Г. Місце практичної психології в системі психологічного значення. *Практич. психолог. та соц. робота*. 2014. № 8. С. 5-7.
33. Приходько Ю. О. Практична психологія: введення у професію [навчальний посібник]. Київ: Каравела, 2012. 248 с.
34. Програма сертифікатного курсу з підвищення професійної компетентності за напрямом «Практична психологія у сфері професійного та сімейного консультування». Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 96 с.
35. Психодіагностика и психокоррекция / под. ред. А. А. Александрова. Санкт-Петербург: Питер. 2008. 384 с.
36. Психологічна допомога в клініці: навч.-метод. посіб. / Р. П. Федоренко та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 224 с.
37. Мушкевич М. І., Федоренко Р. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Психологія молоді сім'ї : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 308 с.
38. Скоков С. І. Психологічна служба в установах кримінально-виконавчої системи України. *Практична психологія і соціальна робота*. 2002. № 6. С. 54-58.

39. Строяновська О. В. Психологічна служба в системі освіти. Практикум з навчального курсу для практичних психологів : навчальний посібник. Київ: Каравела, 2013. 176 с.
40. Федоренко Р. П., Мушкевич М. І., Дучимінська Т. І., Магдисюк Л. І. Психологія молоді сім'ї: монографія. Вид. 2-ге, доповн. та змін. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 392 с.
41. Hrytsiuk, I., Magdysyuk, L., Zamelyuk, M., Podoliak, I. Peculiarities of professional culture development in modern youth in Ukraine. *Youth Voice Journal*. Great Britain: 2021. Vol. 11. P. 1-19.

13. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Сучасні вимоги до особистості практичного психолога.
2. Практична психологія у роботі з сім'ями.
3. Взаємодія практичного психолога та клієнта.
4. Поняття психологічної служби.
5. Основні види діяльності практичного психолога.
6. Консультативна робота із сім'єю.
7. Психологічна допомога при насиллі в сім'ї.
8. Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем.
9. Консультування сім'ї, де є проблема узалежнення від алкоголю.
10. Психологічна допомога сім'ям учасників АТО.
11. Психологічна допомога батькам, які виховують дітей підліткового віку.
12. Просвітницька робота практичного психолога.
13. Профілактична робота практичного психолога.
14. Психологічне консультування як вид практичної діяльності психолога.
15. Метод інтерв'ю у професійній діяльності практичного психолога.
16. Психодіагностична робота практичного психолога.
17. Поняття психологічного діагнозу.
18. Психокорекційна робота практичного психолога.
19. Поняття, мета, завдання та засоби психокорекції.
20. Спостереження як метод у практичній діяльності психолога.
21. Поняття психотерапії.
22. Поняття індивідуальної психотерапії.
23. Поняття групової психотерапії.
24. Вплив психотерапевтичної групи на особистість.
25. Історія становлення дитячої практичної психології.
26. Етика та завдання психологічної роботи з дітьми.
27. Напрямки професійної діяльності практичного психолога в умовах дитячих закладів.
28. Специфіка діяльності психологічної служби системи освіти.

29. Методи та напрямки психологічної допомоги сім'ям.
30. Види психологічної допомоги сім'ї.
31. Етичний кодекс практичного психолога.
32. Групова та індивідуальна форми практичної психологічної роботи.
33. Риси тренінгу як методу практичної психології.
34. Завдання та етапи психологічного супроводу.
35. Поняття психологічної задачі та психологічної допомоги.
36. Структурні компоненти звернення клієнта.
37. П'ятикрокова модель взаємодії психолога з клієнтом.
38. Дитяча практична психологія.
39. Особливості дослідження осіб шкільного віку.
40. Дитячо-батьківські взаємини шкільного віку.
41. Психологічна допомога дитині в неповній сім'ї.
42. Психологічна допомога дітям розлучених батьків.
43. Психологічна допомога прийомним сім'ям.
44. Спеціалізована допомога дітям з порушеннями розвитку.
45. Психологічна підтримка і допомога батькам.
46. Психологічна допомога дітям у переживанні гострої психологічної травми.
47. Методи та напрямки психологічної допомоги сім'ям.
48. Психологічна допомога особам, які постраждали від насильства в сім'ї.
49. Психологічне насильство в сім'ї.
50. Форми і методи роботи з дітьми, які пережили насильство.